



## MES IR TĖVYNĖ LIETUVA

Nors musu, broliai, nedaugel yra,  
taciau tvirtį mes, jei ris vienybė;  
i darba stokim vyrai i vyrai:  
sujungtos rankos suteiks stiprybę.

*Maironis*

Jau greitai bus dveji metai, kaip musu Tėvynė Lietuva velka trecia pastarojo desimtmecio okupacija, kaip mes, prisiglaude svetimam kraste, laukiame didžiosios netiesos atitaisymo.

Musu sielos dvasiniais saitais suristos su gimtąja tėvu zeme, kur dabartės siaucia baisi, niekad istorijoje negirdėta, žmonių ir dvasinių vertybių naikinimo audra. Susirupine klausime, ar Lietuvoje pasilike tautiečiai istesės, ar liks gimtinės pastogės grįžtančių tremtinių pasveikinti, ar bus kam paliudyti apie beprotiską naikinimą ir XX amžiaus „laisvo žmogaus“ vergiją...

### Kruvinas dokumentas

Nors geležinė uždanga dengia Lietuva nuo musu akių, taciau laikas nuo laiko mus pasiekia tiesos žodžiai apie padėti musu Tėvynėje.

Pastaruoju metu i musu rankas pateko jauno, vos 18 metų, jaunuolio laiškas, kuris yra kruvinas dokumentas apie pasiilgtą tėvu zeme. Jaunuolis raso:

„Prieš dvi savaites man suėjo 18 metų. Gimimo ir vardadienio diena aš praleidau misko... Man tik žalios pusys osė ir dainavo. Aš džiaugiausi ir liudėjau. Man taip brangus dabar žalieji miskai ir mano tėvu žemė. Juk ji viena man dabar ir beliko. Kur išvezė mano tėvus — nežinau.

„Mes nujautėm, kad mums su broliu nedovanos. Tad, tėvams prasant, mes mazaji broli Jonuka išvezėm pas gimines už 17 mylių. Jis ten dabar vadinasi jau nebe savo pavarde, o ten gyvenančių giminačių...“

„Po poros mėnesių įvyko tai, ko mes laukėme. Jie atvažiavo viena nakti ir mano tėvus išvezė. Namai ilgai buvo tusti, nes niekas nenorėjo i juos vykti. Net ir parsidavėliai j juos nesiskubino, bijodami mudvieju su broliu kersto. Parsidavėliai žino, kad mes tiems, kurie savo tėvynę ir artimuosius išduoda, niekada nedovanojame. Dabar aš turėsiu vienas kersyti. Prieš dvi savaites Plungės, Alsėdžių miskuose zuvo ir mano brolis...“

„Ak, mielas dėde, kokie jus laimingi, istruke is to pragaro! Koks aš esu pasikeitęs, nemoku nė parasyti. Aš tikrai dabar nebemoku nei verkėti, nei juoktis. Aš taip myliu savo tėvynę, kad tikrai ir baimės neturiu. Apsipratome su viskuo. Miskais, salciais, darganomis, snipais, kulkosvaidžiu ir sautu kulkų lietumi. Po pirmojo krikšto aš žiūrėjau i veidrodį, ar nesu praziles. Ne! Mano plaukai tebebuvo tokie pat tamsūs, o veidas be raukšlių, kaip ir prieš kautynes. Besliauzdamas buvau tik susibraizes, truputi kruvinas ir purvinas...“

„Kada jus grįsite? Mes jus laukiame. Tada pasibaigs musu vargai, tada Lietuva bus jau laisva. Aš tikiu, kad tokia diena ateis, bet aš jos tikrai nebesulauksiu...“

„Nežinau, dėde, kas aprasys visus musu vargus ir meile savo tėvynėi. Jus suprasite tik sugrįžę. Suprasite lankydami musu kapus, ieskodami tusciose sodybose savo artimuju. Taciau mes jau busime padare savo. Jus turėsite tikrai išlaikyti tai, ka mes siandien perkame krauju...“

### Kova su melu

Perskaicius si dokumenta, dar karta isryškėja barbariskas melas, dėl kurio jo agentai kovoja Paryžiuje, Naujorke, Teherane ir Ankaroje.

Taciau nestovi nuleides rankas ir antrasis frontas, kuris veda atkaklia kova su melu, cyniskai papuostu diplomatų sukirptais apgaulės ir tariamo taikos troškimo rubais. Lietuvos sunus, gyvena laisvoje D. Britanijoje, ispėja dvasioje nusiminusius:

„Nenusiminkim, nors ir megiedrios musu padangės. Dar mes turime Lietuvos Pasiuntinius Amerikoje, D. Britanijoje, Vatikane, Brazilijoje, Argentinoje.

Tai reiskia, kad teisiskai Lietuva nėra isbraukta is nepriklausomu valstybiu skaiciaus. Mes turime vieningai nusiteikusia lietuviu tauta, reikalaujancia maskolius apleisti musu tėvynę. Mes turime taipgi karo audru ir okupacijų pavojuose iskilusi Vyriausii Lietuvai Islaisvinti Komiteta. Tai tautos generalinis stabas kovoje dėl laisvės. Ir mes patys nepraleiskim niekad geros progos ginti Lietuvos teise britu visuomenėje. Prisidėkim visi prie didžios kovos už tautos laisvę“ („Iseivių draugas“, 1946 m., 31 nr.).

I kova su melu stipriai yra isijunge ir Amerikos lietuviai. Jie seka kiekviena okupantu žingsni Lietuvoje ir registruoja visus barbariskumo veiksmus. Pasipiktine Lietuvos partizanų teismais, jie meta konkreto kovos suki:

„Tiems svetimiesiems gaivalams laisvės žiburio Lietuvoje nepasisekė ir nepasiseks užgesinti. Jis vėl degs sviesus ir galingas, nesdamas paguoda ir geroje isvaduoties tautos vaikams, kurie siandien eina kankinių keliu. Taip, mūsų tauta dabar turi kankinių, kuriuos okupantai ir vietiniai quislingai teisia, kalina ir zudo, bet ateis laikas, kada mes teisime žmonijos kriminalistus Lietuvoje...“

„... Visa Lietuva, nežiurint luomu ir paziuru skirtumo, nežiurint amžiaus ir lyties, žino, kas yra laisvė, ir dėl laisvės gali ji užmirsti viska“ („Amerika“, 1946 m., 27 nr.).

### Istvermės ir ryžto!

Sitoj likiminėj kovoj dalyvaujame ir mes, placiame pasaulyje isblaskyti tremtiniai. Pirmiausia dalyvaujame, kaip gyvi dokumentai, savo nenormalia egzistencija skelbdami visam kulturingam pasauliui, kad mes nenorime grįžti i gimtąsias pastoges, kol ten kryžiuojama tiesa, kol ten mindomos prigimtos žmogaus teisės.

Savo gyvenimo kulturiniu organizavimu ir tvarkymu mes liudijame, kad esame piliečiai tautos, kuri pribrendusi nepriklausomam gyvenimui ir kuri supranta, kad tik atskiro individo laisvė yra pagrįsta didžioji valstybės laisvė.

Istvermės ir ryžto mums nepristigs. Mes, kaip skaudaus likimo draugai parpuolusi kalini, palikysime pavargusia dvasia tu, kurie is sielvarto sugniužta ir apilsta. Mes isipareigojame padėti kiekvienam savo tautieciui tremtiniui, kad jis nesijaustu vienisas audringoje įvykių juroje.

Mes kovosime su melu ir jo propaganda, kantriai nesdami mums užkrauta nasta, nes tikime, kad Tiesa pagaliau laimės. —

Bukit, broliai, tvirti, tartum plienas  
po ugnies, po karstos,  
ir je užmirstas jus nė vienas  
pakely nevaitos!

(Bern. Brazdžionis)

J. Ku-kis

## POLITINIŲ ĮVYKIŲ SAVAITINĖ APZVALGA

Sios savaitės politiniame gyvenime minėtini trys svarbesni momentai. Pirmas is ju — tai nuo seniau vyksta

### Taikos Kongresas

Jame šia savaitę buvo tesiami praėjusios savaitės sestadieny pradėti penkiu mazuju Vokietijos sąjungininkų pasisakymai. Didžiausio susidomėjimo ir gincų sukėlė Italijos premjero de Gasperi pranesimas. Pabrėžęs italų tautos nusivylimą dėl taikos sutarties projekto, jis pareiskė: „Musu sudėtos sitame kare aukos kovojant su vokieciais nuėjo veltui.“ Toliau de Gasperi tesė: „Mus daugiausia slepia ne sutarties tekstas, bet jo dvasia. Teritorijiniai nuostatai rodo, kad sutartis yra taikoma kaip baismė Italijai.“ Dėl Triesto de Gasperi pasakė: „Šio plano paruošėjai negali tikėtis jokio italų tautos pritarimo. Italija negali imtis dėl jo atsakomybės“. Tolimesnėj savo kalboj de Gasperi nurodė, kad Triesto sutarptautinimas gincų neissprestu, bet dar

labiau klausima sukomplikuotu. Jis siulė atidėti Triesto klausimo sprendimą vieniems metams, kaip tai yra padaryta su italų kolonijomis. Taip pat atidėti reparacijų klausimą, kol bus pasirasyta taikos sutartis su Vokietija.

Kai de Gasperi apleido sale, pirmas dėl jo pranesimo kalbėjo Molotovas. Jis astriais žodžiais puolė de Gasperi pareiksdamas: „Jis nepasakė nei vieno žodžio prieš fasizmą. Priesingai, jis bando testuoti Italijos imperialistine politika. Taciau tie laikai yra praėję, kada slaviskieji krastai buvo Europos karinių pajėgų dalybu objektu.“ Taip pat Molotovas atmetė pasiūlymą atidėti Triesto klausimo sprendimą, nors statuto komisija iki siol nėra pasiekusi dar jokio susitarimo.

Debatuose dėl Italijos pirma karta prabilo Etiopijos atstovas Ato Afilou Abto Wold, reikalaudamas, kad būtų italų Eritrėja būtų prijungta Etiopijai.

Po Italijos pasisakymo atėjo eilė Rumunijai, o vėliau Bulgarijai ir Vengrijai. Paskutinė pasisakys Suomija. Šitie krastai taip pat skundėsi sunkiomis taikos salygomis, taciau dideliu gincu dėl jų neivyko, nes jų kalbos, matyti, is anksto buvo „globėju“ pakontroliuotos. Dargi pazymėtina, kad Vysinskis pasveikino Rumuniją, sugebėjusia padaryti greita demokratine pažanga. Baigus pranesimus, sutarčių projektai bus atiduoti svarstyti atitinkamoms komisijoms.

Antras įvykis, sukėles viso pasaulio dėmesį yra labai pagyvėjęs

### Palestinos klausimas

Kai Haifos uoste ėmė nebetilpti laivai su nelegaliai atvykusiais žydu imigrantais, anglams parupo suzinoti, kas yra tie geradarijai, kurie tuos laivus siuncia ir apinoka jų vazmos islaidas. Toji paslaptis is dalies paaiskėjo is Anglijos paskelbto isėjimo Rumunijos ir kitu Pietryčių Europos valstybių vyriausybėms, kad daugiau laivų su „gyvų krovinių“ i Palestina nebesiustu. O islipti besiruosiančius imigrantus anglių karo laivai pradėjo lydėti i Kipro sala. Taciau transportas vyksta ir toliau. O nepatenkinti žyda rūsia riaušes, sabotuoja anglių valdžios pareidymus ir net reikalauja sudaryti žydu vyriausybę Palestinoje valdyti. 50.000 anglių kariu yra parengties stovy, o Haifos uoste patruliuoja karo laivai. Jewish Agency žydu ekzekutyvinis komitetas Paryžiuje paskelbė komunikata, kuriame visa kalte už nelegalia imigracija ir neramumus Palestinoje metama anglams.

Savaime suprantama, kad angliai seniai buvo žydu ir Palestinos klausima sutvarke, jei jie tuo reikalu visiskai sutartu su JAV. Palestinos klausimas yra tarsi nesantaikos obuolys tarp JAV ir D. Britanijos. Prezidentas Trumanas, Amerikos žydu sugestijonuojujamas, nepasiryzta galutiniam sprendimui, o sukirinti arabai graso anglams ieskosia pagalbos Sovietu Sąjungoje, jei i ju reikalus nebusia pakankamai atsizvelgta. Paskutinėm ziniom Trumanas yra atsuntęs D. Britanijos vyriausybei Palestinos klausimu nota, kurios turinys iki siol dar nepaskelbtas.

Ne mazesni dėmesį visame pasaulyje sukėlė ir

### Sovietu nota Turkijai.

Kaip skelbia notos tekstas, sovietai siulo reviduoti Montreux sutarti. Tuo paciu jie nori ikelti koja i Dardanėlu sasiaurio tvirtove, o kartu ir i Tuzkija. Pagal Maskvos radijo pranesimus naujame sutarties projekte siulomi sie penki punktai.

1. Dardanelai turi būti atviri visu krastu prekybos laivams.
2. Dardanelai turi būti visada atviri Juodosios jūros valstybių karo laivams.
3. Iplaukimas i Dardanėlus kitu krastu karo laivams leistinas tik ypatingai isimtinais atsitikimais.
4. Dardanėlu statuto tvarkymas turi būti grynai Juodosios jūros valstybių reikalas.
5. Turkija ir Sovietu Sąjunga, kaip daugiausia suinteresuotos Dardanėlu saugumo garantijomis, turi bendrai organizuoti Juodosios jūros gynyba ir sutrukdyti, jei Dardanelai būtų kitu valstybių (Nukelta i 3 psl.)



## S U T E M U S V E C I A S

Diena užgeso, ir tamsus seseliai, perlipę pro langą, subėgo į mano kambari. Glamonėjo pilkas sienas, paveikslu berzus, smuikininko liemeni, galva ir Nukryžiuotojo kryžiu. Paskui jie užsikorė ant stalo, lentynų, spintos ir visa kambari aptraukė tamsia sutemu marska.

Vienos orkestras grojo svajinga Strauso valsa, ir radijo maza svieselė gaudė seselius.

Nubraukiau cigaretės pelenus ir žiūrėjau į melsvą dūmą mazus kamuolėlius. Jie kilo laukstyn, sklaidėsi ir nyko.

Dūrys tyliai prasivėrė. Jis, kaip beveik kiekviena vakara, atėjo nepasibeldęs ir neistiesė man rankos.

Ijungiau sviesą ir vėl pamaciau tą patį veidą. Buvo išblyskęs, liesas, susirupinęs, bet nepaprastai svelnus ir patrauklus. Gilios, tamsios akys spindėjo, tartum dvi žvaigždės dangaus mėlynėje.

— Užgesinkit, — paprasė svelniui balsu. — Prieblandoje jaučiau. Ir sirdis atviresnė.

Jis žiūrėjo žvilganciomis akimis į baltas kalnu virsukalnes paveikslė ir jo veidas svitėjo.

Kai užgesinau sviesą, jis atsisėdo šalia stalo, sudėjo rankas ant kelių ir pasakė:

— As norėčiau, kad cia būtų ir mano motina. Ji mėgo tamsius vakarus. Pasakas pasakodavo. Budavo nuostabiai graži. Ir labai gera... Kur ji dabar?

— Gal but, savo trobeleį triusiasi ir meldziasi už sunu, — raminau. — Ar nieko nenujauti?

— Gaila, nenujautiu. Paprastai išivaizduoju ją namuose, bet sirdis krupcioja. O gal ji be namu ir duonos kasnio. Gal svetimam kraste mirties laukia...

— Musu motinos saugojo lietuviska žiburėli prieš Didįjį Karą, jos ir šiandien kursto tikėjimo liepsnelę. Greičiau stipriausios valios palus, aštriai protai priges, bet motinos sirdis nepames vilčių. Nesvarbu, kur jos būtų — namuos ar ištėmimo, istaigoje ar varge.

Mano svecias nieko neatsakė. Buvo susimastęs ir tylus.

Vienos muzika nutruko. Naujienu bangomis tvino kambarys. Ju taciau mano svecias negirdėjo. Sedėjo tylus, bet nesidomėjo placiū pranesėjo balsu.

Isjungiau radija.

Jis neatkreipe dėmesio.

— Taip, ju, musu motinu, nepapirks joks auksas ir pazada, — prabilo, tesdamas seną mintį. — O ju idiegti jausmai ir mus gaivina. (Sielvarte stiprina. Neleidžia paluzti.

Kai jis vėl pritilo, atvirai kreipiausi į jį:

— Jums, tur but, kas nors sirdi spaudžia? Man rodos, nesiojate prisiminimu ar ispudziu, kurie niekuomet negesta?

Jis pasiziurejo į mane gyvomis akimis ir truputi paraudo. Paskum neramiai pasijudino kėdėje, atsisėdėjo.

— Esu paprastas žmogus. Mazutis sapelis. Mano praeitis trumpa ir paprastutė. Niekam ji neidomi. Lig šio! dar kaip reikiant nė negyvenau. As tik siekiau, kovojau, tikėjau. Maniau šio to pasiekti. Taciau nevyko man. Laime kasdien bėgo nuo manes ir slėpė. Dabar gi, visai pasislėpė...

Ir nutilo. Uzdėjo desinę ranką ant stalo ir pirštais knibinėjo palaidus mano uzrasu lakstelius.

Valandėlė tylėjome.

As vėl paleidau radija, ir kambarėje aidėjo svelnus muzikos tonai.

— Taciau galiu si ta ir aiskiesnio pasakyti, — po valandėlės tesė toliau. — Jums, gal but, bus idomu susekti mano gyvenimo fatalizma. Ne, as netvirtinu, kad mane kazin koks piktas likimas sekioja. As visa tai kitokiu zodziu vadinu — nesėkme, nevykimu ar kaip kitaip. Bet tai juk nesvarbu, tai tikslai antraste, bet ne turinys. Jei jums bus idomu, paklausykite.

Pritildziau muzika ir ismeigiau į svecio veidą akis. Jis tuo tarpu žiurejo į smuikininko paveikslą ir buvo paskendes prisiminimuose.

— Uzaugau gausingoje šeimoje, — pradejo savo gyvenimo pasaka svecias. — Taciau nemaciau vargo, nes turejau nepaprastai gera motina. Ji dirbo už kelis žmones ir buvo mano tėvo gerasis angelas sargas. O tai buvo nelengva, nes tėvas mėgo žmones ir ne karta per ilgai užsivaissindavo. Pamenu, mazas buvau, negalėjau suprasti šeimos dramų, bet ne karta ečiau su motina ieskoti per ilgai užsibuvusio tėvo. Maciau motinos asaras, girdėjau aimanas, — ir visa tai sugėrė mano jaunutė sirdis.

Dabar jis žiūrėjo pro atvira langą į juodas medžių sakas, ir jo veide žaidė praeities pergyvenimų jausmai.

— Gimnazija baigiau sėkmingai, — jo balsas buvo svelnus, lyriškas. — Išvaziavau į Kauną. Mane viliojo literatura, bet pasiemiau studijuoti ekonomiją. Neturėjau daug pinigų, bet man nieko netruko: mane rėmė vyriausias brolis, kuris dirbo Klaipėdos Institute, be to, kuo galėjo selpė motina. Nors studijos

ėjo galop, bet mano sirdis vis labiau ilgėjos literatūros. Niekam nieko nesakė, pakeičiau fakultetą. Dirbau per naktis. Nuo pat ryto laksciau po bibliotekas, universiteta, po pietu lankiau savo mokinius, mokiau juos arba skubėjau į redakcijas su rašiniais. Norėjau gyventi ir mokytis, nereikalaudamas sveciui pagalbos.

Pritilo. Tamsi atsiminimu banga siubtelejo į svecio veidą.

Ranka nusitvėrė už stalo ir klabinio virsu.

— Pagaliau baigiau. Galvojau isskėsti sparnus, bet iš musu krasta atplūdo ryto žmonės. Nerimavau, griaužiausi, nes žinojau, kad nemokėsiu prisiderinti. Taciau padaviau prasymą paskirti į kuria nors mokykla mokytoju. Neskyrė. Neturėjau geru peciu: mano asmuo atrodė itartinas. Klajojau Kauno gatvėmis, kaip valkata, blaskiausi, krimtausi.

Tada parasiau kruva pesimizmo himnu, bet niekam ju nerodziau...

— Saip taip ilindau į provincijos vidurinę mokykla. Pasiryzau tapti Konradu Valenrodu ir arba laimėti, arba zuti. Dirbau iš sirdies. Niekas manes neklūde: kelis kartus turejau tikslai paskaitas suregzi tarybiniu svenciu proga. Islaviravau. Taciau pavasari buvau itartas. Pagrasino afleisti. O cia prasidėjo isvezimai. Pazistamu neturėjau, tad atsidaviau Dievo valiai ir laukiau, kas bus.

Atsiduso. Ranka perbranke tamsius plaukus ir primerke akis.

— Neisvezė. Karo salvės man aidėjo pergales himnais. Tiesa, vokiečiai buvo mane sulauke, nes kieme sugavo raudonarmieti, taciau paleido. Kiek nurimus, vėl grizau į mokykla. Dirbau nei jegu, nei sveikatos nesigailėdamas. Organizavau mokinius i kulturinius burelius, skaiciau paskaitas, rengiau vaidinimus, iskykas. Pora metu niekas neatkreipe akiu. Treciaisiais — suėmė musu direktoriu, valsciaus vjrsaiti ir ikiso į Pravieniskes. Itartinuju tarpe buvau irasytas ir as. Draugai ragino slėptis, bet nenorėjau palikti savo posto. Pamenu, vakarais kiutinau i sodziu slėptis, o ne karta teko ir pamoku metu sprukti.

— Dangaus mėlynėje spragėjo žvaigždės, menulės svitėjo, o as gulėjau kur daržinėje ir, placiai atveres akis, žiūrėjau į beribius tolius. Buvo sunku, taciau miela, nes darbo vaisiai noko.

Vel pritilo. Nuleides galva visai prisimerkė.

— Per tą laiką buvau primirses namus, — tylesniu balsu tesė toliau. — Ir vasaros atostogu metu ilgai nevisėdėdavau namuos, norėjau jaciau ypac motinos dideli ilgėsi. Kai artėjo naujo karo audra, visa palikau ir dviraciū nuspaudziau i tėviske. Kartu pagyvenau tris mėnesius. Dar karta pajutau tėviskės namu palaimą ir mylincia motinos sirdi. Prisirisau. O paskui... staiga, buvau isplestas is namu pastogės ir atbloktas i svetimą krastą. Vienas, be artimuju,

Is kacetiniu memuaru

(2)

Bronius Kulys

## GESTAPO SYDUOSE

Abu atsargiai ir budriai stebi kiekviena mano žvilgsni, kriokstavimą, sniurkstimą. Abu abi rankas laiko savo mundiru kisenėse, parengę kulka... ir stipriai skelia batu pasagomis i trotuara.

Abu: vienas — subrendęs, vidutinio amžiaus, veidas riebus, eina greta manes is desinės, jo peciai pakelti, tarsi pasirengęs kiekvienu momentu mane ciupti už abiejų alkūnių, dargi užmezga kalbą. „Ar visados Lietuvoje tokia ilga ir salta ziema?“, antras — jaunas, apie 18 — 20 metu amžiaus, aukstas, lieknas, eina paskum mane.

Veda mane tarsi karo nusikaltėli. Abu isdidziai krypuoja.

Prieiname gestapą. Sargybinis kaukst batu kulnims. Mano palydovai, pakeldami desiniasias rankas, priima tarybine sargybinio pagalba.

Lipame laiptais i trečia ar ketvirtą auksta. I nedideli kambari. Palydovai uztrenkia duris. Sustojam. Vienas palydovas man is desinės, antras is kairės.

— Tamsta areštuotas! Ar nezinau už ka?!

Tie ponaiciai dabar selmiskai juokiasi.

As atkeru:!

— Nezinau... Sakykite.

— O nenujauti?

— Ne! Tuo tarpu visai nenujautiu, — nedvejo-damas stebinu abudu ponaiciu, netikinciu mano atsakymais.

— Tamsta ryt vesime i Kauno gestapą, i kvatojasi abu ir toliau ironizuoja, — ten tai zinosite pats ir kitiems pasakysite... O, pasakysite... Na, dabar duokite ginkla!

be maziausio savo darbu atminimo. Viskas liko mano tėvu žemėje...

Jo veidas apsiniauke. Kakta buvo aprasojusi.

— Dabar gyvenu, bet negaliu pamiršti praeities, kuri fataliskai atplėse mane nuo viso, ka labiausiai mylėjau. Siandien man atrodo, kad visa praeitis — grazus sapnas, kazin koks mirazas. Tiesa, ir dabar dirbu mokykloje, taciau jaučiu, kad mano zodziai nori skustis nedalia, ir vėl griauziausi ir nerimauju. Noriu pasikalbėti su geru žmogumi, bet visi mano artimieji liko už geležinės uztvaros. Noriu nusitverti plunksnos, bet kartu bijau, ka nors naujo pradėti: juk su savim neturiu nė vienos lietuviskos knygos, ne maziausio savo paties kurinėlio. Sakykite, ar tai ne fataliska?

Jis žiūrėjo į mane klausiamu žvilgsniu ir lauke.

— Mielas baciuli, — tariau jam. — Juk tai kiekvieno musu istorija. Tikrai, ji siurpi ir fataliska. Juk retas kuris turime koki mazmozi is tėvynės, retas galime kartu su artimaiais pasidalinti tremtinio nasta. Taciau kartu esame ir turtingi skurziai, nes dabar galime dirbti, galime kurti ir organizuotis. Siandien mes esame pirmieji saukliai ir skelbiame visam pasauliui, kad teisybei, anot musu pasakos, uzristos akys ir istrauktas liezuvis. Sitai mus ipareigoja.

Laukiau, ka atsakys mano svecias, kuris susiguze, kaip kudikis, ir tylėjo.

— Jusu tiesa, — po valandėlės atsiduso. —

Taciau kas suskaiciuos artimuju kancias ir asaras? Kas surasys isveztuju vargas? Kas atlygins už musu apiplėstas dienas? Kas, pagaliau, mane sugrazins gyvenimui? Istorija, pasakysite? Amzinybe? Ne, as ne tai norėjau isspresti. Mano sirdis susopo, ir as norėjau savo paties zodziais issiverkti. As norėjau paliesti savo zaizda, ir dar karta, isitikinau, kad ji ir toliau kraujuoja. As norėjau... savo motina prisiminti ir pagerbti jos atminima. O dabar — einu! Jus buvote geras, nes isklausetė mano skundo.

Norėjau ji sulaikyti, bet jis tokiais paciais nevirtais zingsniais, kaip ir ieidamas, isėjo. Tespėjau paprasyti ir ateity lankyti pas mane, kad susitvenkes sopulys ne taip kankintu.

— Uzeisiu, tik bijau buti ikyrus, — dar atsigrizes pasakė.

Kai likausi vienas, uzsidegiau sviesą ir isjungiau radija.

Už lango buvo juoda naktis.

Atsidariau stalciu, susiradau nedidele dėžute ir issiemiau savo motinos atvaizda.

I mane žiurejo geros, nepamirstamos akys. Saldi sypsena žaidė lupose. Is balto veido spinduliavo gili meilė ir didelis rupestis.

Ji taip pat liko tėvu žemėje. — — —

Greven, 1946. VII. 23.



## IS AMERIKOS LIETUVIŲ SPAUDOS

Amerikos lietuviai, kurie domisi ne tik pasaulio, bet ir savo tėvų žemės reikalais, nepraleidžia nė vienos progos, kad ka nors naujo apie Lietuvą nepraneštų. Tokiu būdu, nors šitas krastas yra už geležinės uždangos, apie Lietuvą sužinome vis naujų žinių.

### Kaip atrodo Lietuvos miestai

„Naujienu“ 148 nr. pastebi: „Lietuvos miestai smarkiai apgriauti: iš Vilkaviskio, Sakių, Raseinių galima sakyti, liko tik pavadinimas (sugriauta 95%), Klaipėda — 75%, Šiauliai — 80%, Vilnius — 30%“.

Maziaus esančią Kauną. Jame sugriauta: Geležinkelio stotis, elektrinė, Teisingumo Ministerijos, Technikos Fakulteto Aleksoto rūmai, Maisto fabrikas, Vailo-kaicio namas, be to, apgriauti „Metal“ ir „Drobės“ fabrikai.

Jau daugiau nukentėjo Vilnius: „Vokiečiai sistemingai degindavo kiekvieną namą, iš kurio pastebėdavo lenku partizano suvi. Sudeginti Pasto Rūmai, visi 3 didieji viešbutiai (Georges, Europa ir Grand Hotel), karininkų Ramovė, Elysiumas, Elektros stotis. Vokiečių gatvės, nuo Rotušės iki Dominikonų gatvės, desinioji pusė visa nusiauta. Didžioji gatvė, nuo Kazimiero bažnyčios iki Saviciaus gatvės, sudeginta. Basanaviciaus ir Algirdo gatvių rajonai smarkiai apgriauti. Geležinkelio stoties rajonas sudegintas. Visi tiltai išsprogdinti“.

Blogai ir su sviesa: „Vilniaus ir Kauno gatvės neapsviestos. Ne visi namai turi elektros sviesą. Tiekiamas srovė labai silpna. Vietomis tiekiamas specialiu traukiniu. Neturėdami elektros sviesos, žmonės degina taip vadinamas „koptilkas“. Vaikščioti leidžiama per visą naktį, nors ta „privilegija“ žmonės mažai naudoja (atsisveigiant iš siauciančių banditizmo). Jei einama į teatrą ar kiną, — tai buriais“.

### Kiek Lietuvoje gauna maisto

Komunistai paprastai girtasi esą darbininkų ir be-turčių gynėjai. Atrodytu, kad logiška būtų jiems ir maisto pakankamai duoti. Tačiau nuostabu, kad darbininkai ir tautojai priskirti prie III kategorijos ir maisto gauna žymiai mažiau, nei ivairūs „buržuai“.

„Naujienu“ 148 nr. ilgame straipsnyje „Padėtis Lietuvoje 1945 — 1946 metų žiemos gale“ rasoma: „Miestuose įvesta kortelių sistema. Kortelių esti 4 rūšys (kategorijos):

I kategorijos kortelės gauna: komisarijai, aukštieji pareigūnai. Mėnesinė norma: 10 kg. mėsos, 4 kg. taukų, 2 kg. cukraus, atskiros normos gėrimams, rukalams, manufaktūrai, avalynei ir t.t.

II kategorijos kortelės gauna: universitetų rektorai, prorektorai, dekanai, pilni profesorai, pirmos eilės artistai, menininkai, rasytojai. Mėnesinė norma: 6 kg. mėsos, 2 kg. taukų, 1 kg. cukraus. Taip pat atskiros normos kitoms reikmenims.

kita. Tikrina, ar ta žmogų atsiviliojo...

Senesnysis ima vartyti mane liečiančius popierius, perskaito mano vardą, pavardę. Paskui vėl klausia, iš kur, kada gimes, kokias einu pareigas.

Atsakinėju. O kur gyvenanti žmona? Kur — labai tiksliai!

Ir atsakau tyčia ne tiksliai. Nuslepiu tikrąją žmonos gyvenamąją vietą Vilniuje, kur mūsų privatus buto gestapas, rodo, nežino. Kad aš ir Trakus iš Vilniaus važinėju — gestapas taip pat nežino. Taigi apsaugoju žmoną nuo galimo arešto, o savo butą nuo kratos.

Mano atsakymus surašė masinele dviejuose egzemplioriuose. Duoda man pasirašyti.

Ir vėl krata iš naujo. Kedeną, purto; čiupinėja ir nečiupinėtinąs vieteles. Ramiai pasiduodu. Dar drąsiau negu pirmiau.

— Apsivilkite, susitvarkykite ir mars! — Pankinami abu dirstelėjo į mane.

— Pas pona Igalotini? — Oficialiai prabilau.

— Ne! Ne! Ne tenai!

— Bet jūs man sakėte, kad po pusvalandžio...

— Ne, negrįsite. Suprantate pagaliau?

— Jūs man zadėjote. O žinojote, kad negalėsite grįžti. Kam zadėjote? Kam meluoti. Bent kada ir anie kolegos girdi... As tada nei prasčiau nei ka... O dabar sitaip palikti negalima...

Man svarbu duoti žinią, kad aš būsiu persiunčiamas Kauną... Iš anų kolegu sužinojau žmoną. Turi saugotis panasiu spastu. Turi imtis veikti... Nuo suėmimo valandos reikia griebtis gelbėjimosi priemonių; kol netardytas, tuojau uzbėgti už akių gestapo tarnams, kad kalinio nenudangintu be žinios. Reikalauti kuo remiantis suimtas.

— Jei neleisite atgal, duokite skambinti departamento direktoriui, mano viršininkui. Turiu pranešti seimai... kur aš...

— Kaune, kai tardys... Tada Jūs tai pareiksite tardytojui.

— Vis tiek aš turiu nors telefonu susiristi su savo departamento direktorium, su viršininku. Moky-

III kategorijos kortelės gauna: studentai, darbininkai, tarnautojai. Mėnesinė norma: 1,8 kg. mėsos arba sovietiskos žuvies, 0,4 kg. taukų, 0,4 kg. cukraus, 100 stuku cigarečių. Duonos duodama 0,6 kg. i dieną.

IV kategorijos kortelės gauna: išlaikytiniai ir nedirbantieji (seimininkės, seneliai, vaikai). Mėnesinė norma: 1 kg. mėsos, 0,2 kg. cukraus, 0,2 kg. taukų. Duonos norma (dienai): 0,3 kg.

Kuriems maisto maza, reikia prisipirkti juodojoje rinkoje, kur kainos labai aukštos. Taigi išvada: „Visur rasoma, saukiama, skelbiama esą darbininkai ir valstiečiai nuo eksploatatorių išvaduoti, patys valdosi. Tuo tarpu laikomi pusbadžiai“.

Norint susidaryti vaizdą, kokios neįmoniškos kainos juodojoje rinkoje, reikia išsiskaityti į šita „kainorastį“, buvusi 1946 m. sausio mėn.: 1 kg. sviesto 140—160 rb.; 1 kg. lasinių 100—120 rb.; 1 kg. dešros 70—120 rb.; 1 kg. cukraus 90 rb.; 1 kg. juodos duonos 15 rb.; 10 kiaušinių 40—50 rb.; 1 litras pieno 20 rb.; 1 kg. grietinės 50—70 rb.; 20 stuku cigarečių 10 rb.; 1 litras degtinės 250 rb. (valdiška kaina: 112 rb.); vyriška eilutė nuo 2,000 iki 7,000 rb.; 1 pora vyrišku pusbačių nuo 1,000 iki 1,500 rublių“.

### Vilniaus lenku partizanų likimas

Vokiečių okupacijos laikais Vilniaus kraste veikė lenku teritorinės kariuomenės (PAK) daliniai. 1944 m., kai sovietų armija buvo netoli Vilniaus, lenku partizanai pradėjo atvira kovą su vokiečiais. Net raudonajai armijai užėmus Vilnių, lenkai pusantros paros seiminkavo mieste ir Gedimino kalne iskabino lenkiską vėliavą.

Taciau lenkai nubuvo sovietams pageidaujami: „Kiek vėliau rusai lenku partizanus sukviėtė susirinkti Medininkuose (25 km. nuo Vilniaus Asmenos linkme), kur zadėjo iš jų sudaryti atskira lenku kariuomenės junginį, jį aprūpinti artilerija ir drauge žygiuoti į vakarus. Medininkuose susirinko apie 13,000 partizanų (kiti išbėgiojo). Jie buvo rusų tankų apsupti, nuginkluoti ir išvežti į Kalugą misko darbams. Dabartiniu metu Vilniaus kraste lenku partizanų iš viso nėra. Mat, lenkams išsivakuavus, partizanai neteko atramos tasku. Stipresni lenku partizanų daliniai tebeveikia Augustavo miskuose, Balstogės bei Gardino apylinkėse“.

### Kanadoje „saltas klimatas“

Kanada applanke trys Rusijos rasytojai ir stambiausiu Maskvos laikraščiu bendradarbiai su žinomuju Ilija Elenburg priekyje reporteriams pastebėjo: „Girdi, Kanados klimatas saltas“.

„Naujienu“ 148 nr. klausiamas: „Kodėl Kanados „klimatas“ sovietų rasytojams taip s'alga atvėso? Laikraštis i ta klausima pats duoda atsakymą: „Turint galvoje tai, kas ivyko Kanadoje per paskutinius kelis mėnesius, tas „klimato“ atvėsimas yra visai suprantamas.“

kla lieka be galvos. Tarnybos reikalais... Ne kitaip... Taip, as sulaikytas, bet istatymai yra. Istatymai saugo ir gina net suimtuosius... (Bus isaiskinta, busiu paleistas: as tikiu. As nesu koks nedorelis. Jus galėjote meluoti man ir mano kolegoms, bet Jus galite klaida gražiai istaisyti. Leiskite pasikalbėti telefonu. Cenzuruokite. Klausykite. Is abieju pusių bus ikorektiska: as paskutini karta atsisveikinsiu su savo viršininku, mano kolegos bus dėkingi, kad Jusu istaiga yra žmoniska...)

Paskutiniji sakini vos isstėnėjau, taip koku darėsi, nes gestapas toks jau neįmoniskas. Taciau sis stėnėjimas nulėmė.

Vyresnysis, tas jau pagyvenes gestapietis, nieko nesakydamas sujungė telefona su igaliotinio viesbutiu, ir as kalbėjau su direktorium.

— Esu suimtas... Ryt i Kauno gestapa, busiu vezamas... Ivykiai gali paveikti mokinius... Is-lakstys visi suzinoje. Gerai butu kam nors is Vadybos nuvykti... Pagalvokite apie pavaduotojo paskyrima... kito zmogaus laikinai reikia... ak, turiu vilties grizti. Gal but, cia kokia kompromitacija („Piktos valios darbas“; — pritarė direktorius tele-fone), toki laikai, nenuostabu. Nesijauciu kaltas. Vokieciu santvarka pazistu gerai. Tai ne kokia kita, kur suimtajam visad is kalno gresia mirtis...)

Paskutiniuju sakiniu gestapičiai labai susido-mėjo.

As vėl kartoju tas pacias mintis kitais sodziais, samoningai nuduodamas gestapičiams, lyg esu issiblaskes; nes trokau guostis dėl seminarijos, kalbėtis, kai nebe taip lengva, kalbėtis su zmogum is laisvės. Tik dabar juntū, kas yra laisvės gyvenimas, kai jo netenku.

Gana! Gana! Gana! Privalau padėti telefono trubele. Ausyse tebeskamba siltas direktoriaus atsisveikinimas, uzgesdamas, kaip sapno muzika.

Aha, mano kolegos tikrai audijencijoje pas dr. Riffenstahl, i, kuris nesivarzdamas atsakomybe, mane, jam svetimos tautos svetimo pareiguna, atidavė gestapui, isgarsėjusiam kitatauciu kankini-

„Stai tik siomis dienomis pasibaigė Fred Rose'o byla. Rose, Kanados parlamento narys, buvo rastas kaltas ne tik snipinėjimu Rusijos naudai, bet ir organizavimu snipu. Irodymai, matyti, buvo tiek svarūs, kad prisaikintieji teisėjai po 31 minutės bylos svarstymo surado ji esant kalta. Po to teisėjas paskyrė jam sesis metus kalėjimo kaip krasto isdavikui. Rudeni jis bus dar teisiamas ir uz kitus nusikaltimus. Su Rose veikė ir kiti snipai. Vieni ju jau yra nuteisti, o kiti dar bus teisiami. Ir stai dabar atvyksta intelektualai tos „draugiskos“ valstybės, kuri nesidrovėjo organizuoti snipu lizda, kad galėtu is-gauti militarines paslaptis. Ji ne tik nesidrovėjo, bet dar ciniskai bandė pateisinti snipinėjimą, kai buvo pagau-ta“.

Z. S—ius

### POLITINIŲ IVYKIŲ ...

(Pradžia 1 psl.)

valstybių interesams.

Si Sovietų nota, kaip pranesama iš Paryžiaus, nustelbė net taikos kongresą. Pirmieji trys sutarties projekto punktai yra suderinti su JAV ir D. Britanijos dar 1945 m. siulyta Montreux sutarties revizija. Taciau 4 ir 5 punkte Sovietų Sąjunga nori Dardanelus, panasiai kaip ir Dunojaus laivininkystę, pa-vesti tik Juodosios jūros valstybėms. Be to, paskutinis punktas duoda teisę Sovietams isteigti bazę turku teritorijoje.

Turkijos prezidentas ta proga parlamente pareiškė, kad jis, nors ir budamas susijęs su tarptautiniais isipareigojimais, pirmoj eilėj turis ziurėti, kad nenukentėtu krasto saugumas. Turkija principiniai sutiksianti dėl iteiktos natos tartis. Vadinas, projektas istisai neketinamas priimti. Koks bus Turkijos atsakymas ir kaip i tai reaguos Sovietų Sąjunga, paaiskės ne uz ilgo. Taciau jau dabar is Sovietu spaudos tono matyti, kad ji Turkiją pasirinko artimi-ausiu savo ataku objektu. O ka pasirinks Turkija-parodys ateitis.

J. Bala

### Rasytojas Vydunas angli zonoje

Visa laika Tilžėje gyvenęs didysis mūsų tautos rasytojas ir filosofas, V. Storasta — Vydunas, frontui prisiartinus buvo pasitraukęs i Pomeraniją. Siuo metu jis kartu su keliomis lietuviu seimomis atvyko i angli zona ir dabar gydomi vienoje ligoninėje.

Turimomis žiniomis Vydunas, nors atkeliavo apipliesęs ir nuvargęs, su savimi vis dėlto atsigabeno pluosta nauju rankraščiu.

J. Kuzmickis

### DVI AKIMIRKOS

Pro mazuti langa iš dangaus mėlynės žiūri mano saulė ir zvaigždė sesuo.

Ir svaigina zvilgsniai, kaip pasenęs vynas, kad juokiuos su berzu ir verkiu su juo.

As einu, kaip tasyk, takeliu per sila, su manim ciobreliai, samanės, Merkys. Ir sirdis, pasilgus tėviskės, nutyla, ir is laimės rankom uzimu akis.

Juodvarnis vasnoja ir siurpia surinka. Akys prasimerkia — svetimi namai. Vėl einu i placia piligrimu rinka, — akmenėliai verkia, rauša neramiai.

O norėc suristi ilgės su laime ir pasiklausyti tėviskės dainu. Juk sirdis paliko tarp berze liu, kaime. As neatsigrizdams tolimon einu...

1946. II. 25.

mais ir mirtinomis baismėmis...

O anapus kalėjimo ir laisvės gyvenimo, kaip anapus Nemuno, lieka žmona, su kuria dziaugiausi, kad simet sulauksime kudikio, svajojome, kaip mes supuosime, kaip bus didelė laimė mūsų dienose, kaip as ilgesingai lauksiu, kada i mano klase ateis klausytis tėvo žodiu. Ir mano dalia bus prasmingesnė ir dar nuosirdziau suprašiu savo auklėtinius...

Nagi dabar?... Kas belydės ja i ligoninę. Kas lankys ir ramins sirdi pavojuose. Kas glaus naujagimi tėviska ranka... Kas?

Ji-viena, jau ir taip naslaidė. Dabar ir be vyriškos pagalbos, vienisa svajotu laimiu netikėtose nelaimėse ir skausme.

(Bus daugiau)



## IS LIETUVIŲ GYVENIMO

„Zibinto“ Aukstesnioji Prekybos Mokykla vėl tesia savo darbą

Is Soesto atsikėlusį „Zibinto“ Aukstesn. Prekybos Mokyklą antruosius mokslo metus pradėjo vesti Grevenė. Darbas pradėtas 1946. VII. 29 d. Veikia visos ir anksčiau veikusios klasės. Dėl patalpų stokos dirbama dviem pamainom-priespiet ir popiet. Mokykla šiuo metu lanko virš 120 mokinių.

Verta paminėti mokykloje vykstantis gyvas mokslinis darbas-beveik visi lektoriai raso savo dėstomų dalykų vadovėlius. Jie spausdinami rotatoriumi. Todėl mokiniams visikai nereikia vesti užrašų, kas leidžia atitinkamai pakelti mokslo lygį. Mokytojams, be abejo, tas daug pastangų kainuoja, nes visa mokslinė literatūra prieinama tik svetimomis kalbomis.

Šiuo metu sie lektoriai raso vadovėlius: Dr. J. Grigas-„Prekių mokslo vadovėli“, dir. dipl. ekon. J. Varanavicius-„Elementarini buhalterijos kursa“, vicedir. J. Kukanauza-„Prekybos imonių ūkio mokslo vadovėli“, agr. J. Luza-„Politinės ekonomijos vadovėli“, mokyt. Ed. Cerniauskas-„Vokiečių kalbos vadovėli“, Vytauto Didz. Universiteto asistentas VI. Lickerskis-„Ūkio geografijos vadovėli“.

Kapel. kun. Kuzmickis jau anksčiau yra parases „Lietuvių tautosakos kursa“, o Kukanauza-„Anglų kalbos gramatika lietuviams“.

Moksleiviai dirba labai rimtai. Mokyklos vadovybė jais gali tik pasigerėti.

Be to, mokykloje dar veikia tautinių sokių grupė ir choras, ved. mokyt. J. Vaiciaus. Greitu laiku numatoma suorganizuoti ir mokyklos literatūros būrelį, kur turės progos pasireikšti jaunieji plunksnos mėgėjai.

Mokykla pirmąjį mokslo metų semestrą baigia rugsėjo mėn. pabaigoje. Ta proga ruošiamasi su-

rengti iskilmingą akta su menine programa, nes rugsėjo 20 d. sukanka lygiai vieneri metai, kai ši mokykla, maloniai talkininkaujama ir remiama UNRRA-os, 80 Team-o dir. Henry Mittlehner, pradėjo Cellėje pirmuosius mokslo metus.

Isteigta progimnazija Grevenė

S. m. rugpiucio 1 d. pradėjo mokslo metus ir naujai isteigta progimnazija. Progimnazijai vadovauja dir. VI. Augustaitis. Veikia visos 4 klasės.

Džiugu, kad Grevenos stovykloje turime net dvi vidurines mokyklas. Reiskia, lietuviskojo jaunimo noras verztis i sviesą ne kiek nesumazėjo, nors tam sąlygos nėra labai palankios.

Atskiros pamaldos mokiniams

Nuo VIII. 4 d. sekmadienio „Zibinto“ Aukstesn. Prekybos Mokyklos ir Progimnazijos kapelionu iniciatyva pradėtos laikyti specialios pamaldos moksleivijai. Pamaldos laikomos kas sekmadienis 10 val. 15 min. vienuolyno koplytėlėje.

Pamaldas laiko ir pamokslus sako pakaitomis abu kapelionai-kun. J. Kuzmickis ir kun. B. Pavicius.

Moksleivijos pamaldų išskyrimas iš bendrųjų pamaldų sveikintinas dalykas, nes Dievo zodis jaunomenci turi būti skelbiamas kitokia forma, negu suaugusiems.

Stovyklos dienraštis

Is Soestoat sikeles spaudos darbuotoju kolektyvas toliau leidžia informacini dienrašti, spaudinta rotatoriumi „Tremtinio Balsas“. Jis iseina 2-4 puslapiu dydzio ir kasdien prekybos mokyklos moksleiviu isnesiojamas prenumeratoriams i namus. Dienrascio spausdinama iki 250 egz. Tai nerhazas tirazas.

Drauge su dienrasciu pristatomi i namus ir kiti lietuviski laikrasciai.

## NAUJI LEIDINIAI

Prauzus karo vėtrai ir pradėjus lietuviams burtis i stovyklas, neabejotinai buvo pajustas lietuvisku maldaknygiu trukumas. Is Lietuvos ne daugelis ju teatsigabeno, dalis dar zuvo per karo suirute ir todėl tikintieji lietuviai, ypac jaunuomenė, neturėjo kuo pasivaduoti. Taciau iseivijai kunigai sioje srity parodė labai dideli pasilankuma, stengdamiesi truksstama spraga uzkisti. Jie gali buti graziu pavyzdziu mokyklu vadoveliu ir knygu leidėjams. Tik, deja, esant pasirinkimui, ne visas iki siol isleistas maldaknyges besinaudojantiems vienodai butu galima rekomenduoti.

Po ranka turiu tris iseivijoje isleistas maldaknygeles (gal but ju yra ir daugiau). Tai kun. A. Bardausko paruosta „Viespatie, pasigailėk musu“, kun. dr. P. Aleksos parengta „Apsaugok, Auksciausias“ ir kun. St. Ylos „Apsaugok, Auksciausias“. Pirmoji ju „Viespatie, pasigailėk musu“, kaip pats jos paruosėjas sako, yra daugumoje skolinys is kan. A. Sabaliausko „Viespaties Angelo“, kuri Lietuvoje buvo gerai zinoma ir dėl savo originalumo ir kalbos grynumo jaunuomenės ir siaip visuomenės labai mėgstama. Ja drasiai galima rekomenduoti ir iseivijoje. Antroji knygutė „Apsaugok, Auksciausias“ taip pat sulipdyta is ivairiu Lietuvoje isleistu maldaknygiu. Jos isvaizda labai estetiska, popierius liuksusinis. Taciau spauda visa reikala gadina. Gal butu geriau, jei butu apsileita visai be lietuvisku nosiniu raidziu. Dabar balsės a ir e rasomos su nosinėmis, o balsės e ir u be ju. Skaitanciam, o ypac mokykliniam jaunimui, sunku yra nuolat prisiminti, kad tai ivyko dėl spaustuvės kaltės. Yra knygutėje apstu ir korektūros klaidu ir net barbarizmu (Stacijos). Savaine suprantama, kad knygutės leidėjai, užpildydami tuscia spraga, savo laiku atliko naudinga darbą. Bet siandien, kada maldaknygiu badas jau yra iveiktas, ji nebeturėtų buti daugiau platinama.

Trecioji, kun. prof. St. Ylos, savo turiniu daug kuo skiriasi nuo dviejų pirmųjų. Ji dvelkia dideliu naujumu, isvadudama skaitytoja nuo sablonisku maldos formu, kurios su dideliu panasumu kartojasi viso pasaulio kataliku maldaknygėse (palygink vokiečių). Bet svarbiausia, sios knygutės dvasia yra lietuviska, sava, visiems lengvai suprantama ir todėl pagamanti. Stai vidudienio maldos zodziai: „Sustoja vidudieni visa ir isibėgėjusiu masinu uzimas, ir zingsniai purenamoje dirvoje, ir piovejų dainos lankose...“ (7 psl.) Ir nepajunti, kaip atsirandi zaliojancioje Lietuvos lankoje, kur, sekmadienio varpams gaudziant, kiekvienas gyvis susikaupia ir siuncia savo maldą aukstybiu Viespaciui. O nupiautu bradalgii sienas ivairiausiu kvapu misiniu, rodos, svaigina sirdi...

Arba vėl Kryžiaus Kelias. „Esu vaikas tautos, kuri be galo pamėgo Tavo kryzius. Pamėgo, nes pati yra prajysusi baisu kryžiaus kelia...“ (120-121 psl.). Ir stai vėl esi prie pakelėje parimūsiu Rupinto-jelio, kuris ten pasiliko saugoti musu tėvų sodybas

ir žmones. Tai yra daugiau negu originalu. Tai yra nauja ir lietuviska. Tai nusizeminusio lietuviio sirdies balsas i Teisybės Karalių.

Esu girdėjęs nuomoniu, kad si knygelė esanti per daug tautiska, kad per mazai joje esa religinės dvasios. Nesu kompetentingas spresti, ar cia kur nors apsilenkta su maldaknygėms tiekiamais reikalavimais. Taciau viena zinau: si maldaknygė gaivina lietuviu tremtinio dvasia, kelia jo tautiskuma, zadina religini nusiteikima ir taurina siela. O toks, rodos, ir yra maldaknygės tikslas. Linkėtina, kad ji ko daugiausia paplistu tremtiniu tarpe ir kad jos issisemusios laidos tuoj butu papildytos naujomis. Tuo labiau, kad ir gautas is maldaknyges pelnas, kaip sakoma antros laidos izangos zodyje, skiriamas tremtiniu selpimui.

J. Karhluva

### PAVOJUS BRITU NAFTAI

Vos spejo keturi uzsieniu reikalu ministrai baigti pasitarimus ir pasiekti tariama susitarima, kai ilgoji sovietai ir kuriam teikia popieriaus. Jo leidėjas, ir Pirmą kartą Britų Imperijos istorijoje nusileidžia suspaustas kumstis ant Persijos ilankos krantu. Pries kelas savaites imperijos sirdis sustojo priekusi, suparalizuota generalinio streiko anglu-iraniečių naftos laukuose. Nuo sio smugio imperijos elektryro tekme buvo sustabdyta.

Mums buvo pranešta, kad Persijos vyriausybė tuo buvo labai nustebinta ir ponas Firouz, politinis min. pirmininko patarėjas, vyko i pietus atstatyti tvarkos.

Taciau, ar mes galime tuo tikėti? Balandzio mėn. pranesime is Ispahano buvo nurodyta, kad, kai pasaulio dėmesys buvo nukreiptas i SSSR agresija pries S. Persija, Sovietu S-gai ten, gal but, ieskant naftos koncesiju, kitas „ideologinio karo“ ieties smaigalis jau buvo pasiekęs Ispahana. Ispahanas yra pusiaukeylyje nuo tikrojo sovietu tikslo, britu naftos versmiu pietuose. I ta pranesima buvo atkreiptas dėmesys. Vienas nepazistamas asmuo is Firouz istaigos korespondentui pagrasino, kad jis gali buti isvarytas is Persijos (uz smalsuma. Red.).

Korespondentui Ispahane teko kalbėtis su trimis vyrais: verpyklu prof. sajungu vadovu, luosu leidėju, vadinamiu „Amini“, ir batchiari giminės princu. Prof. sajungu vadovas papasakojo visa istorija. Pradžioje visi prof. sajungu vadovai buvo Tudeh (sovietu remiamos „demokratinės“ partijos) nariais. Vėliau jie isitikino, kad yra politinė partija, vykdanči tik užsienio isakymus, ir todėl su ja rysius nutraukė. Tudeh parlamento atstovas grizo i Teherana.

Bet ir toliau buvo tesiami atkaklus bandymai pakasti prof. sajungu autoriteta. Jie pasiekė kulminacini takska, ikurus „Tautos laisvės partija“ (Tudeh, labiau priimtinu vardu). Ji turi savo laikrasti, kuri finansuoja sovietai ir duod kuriam teikia popieriaus. Jo leidėjas ir svarbiausias kurstytojas buvo „Luosis Amini“.

## KAS YRA TITO?

Pasakojama, kad tai yra saltkalvis Jozip Broz, gimes Kimrovac kaime, prie Kupinac, Kroatijoje. Briusely isinas laikrastis „KRAI“ raso, kad Tito, budamas Trieste, buvo patrauktas i teisma, geriau pasakius, busimasis Jugoslavijos „marsalas“ dalyvavo isilauzime i viena baznycia. Vėliau jis pasidare aktyvus Jugoslavijos komunistas ir, kaip partijos narys, dalyvavo pilietiniame kare Ispanijoje. Po raudonuju pralaimėjimo jis grizo atgal i Maskva, kur baige „specialius kursus“. 1941 metais Broz grizo i Jugoslavia kaip vadas organizacijos „Tajna Internacionalna Teroristicka Organizacija“ (slapta tarptautine teroristu organizacija), kuri turėjo uzdavini veikti reguliarios armijos uzpakaly. Jozip Broz is pirmuju organizacijos raidziu pasidare sau kariska varda TITO. Bet Maskva juo nusivylė ir Tito, kaip ir visi „raudonaji fasizma isdavusieji“, pranyko.

I Jugoslavia buvo pasiustas Josip Brozo dublikatas. Jis taip pat turėjo Tito varda ir stovėjo minėtos organizacijos priesaky. Bet yra pagrindo manyti, kad naujasis Tito nebuvo saltkalvis is Kimrovac.

Tikrasis Tito kalbėjo labai gerai kroatiskai. Tai galėjo paliudyti daugelis Borovo „Bata“ fabriko darbininku, kur Tito 1933 m. bande organizuoti komunistini judėjima. Netikrasis Tito kroatiskai kalba blogai. Visi, kurie jo kalbas is arti arba per radija girdėjo, gali pasakyti, kad jis daro daug gramatisku klaidu ir kalba su rusisku akcentu. Dar reikia paminėti, kad tikrojo Tito seima nepripazista naujojo Tito savo nariu. Jozip Broz brolis, kuris dirba karinėje Zagrebo komandoje, pareiskė, kad Jugoslavijos diktatorius nėra jo brolis. Jo sesuo, kuri yra istekėjusi uz staliaus Projancic, gyvenancio Samobere, daug kartu yra patvirtinusi, kad naujasis Tito ne jos brolis.

Karo metu tam tikras vaiku skaicius is Dalmatijos buvo evakuotas i Egipta. Cia jie mokėsi dalmatisku ir rusisku dainu bei sokių. Po karo vaikai buvo grazinti i Jugoslavia. Juos prieme Tito ir dovanojo paveiksla, kuriame jo paties ranka buvo uzrasyta: „Jauniesiems Dalmatijos pionieriams-Tito“ Tas paveikslas buvo platinamas visoje Jugoslavijoje ir kiekvienas stebėjosi, kad zodis Dalmatija buvo parasytas ukrainietisku sriutu.

Niekas nezino, kas yra Tito. Negalima butu sakyti, kad jis yra kroatas. Vieni sako, kad jis yra rusas, kiti, kad Ukrainos vokiečiai. Yra zinomas faktas, kad vokieciu kalba yra vienintele, kuria Tito vartoja be svetimio akcento. Negincytina, kad jis yra Kremliaus agentas ir nieko bendro su jugoslavų tauta neturi. Apsistates buvusiais vokieciu bendradarbiais, jis kuria Jugoslavijoje totalitarine komunistu diktatura.

Is „The Plain Speaker“

Jisai buvo aplankytas savo puosnioje viloje. Jo slykstumas ji karciai ir kerstingai nuteikes pries visa pasauli. Taciau kazkaip ypatingai jis yra prisirises prie vaiku. Pries savo vila jis turi isteiges naslaiciu mokykla (sovietiniai metodai). Jis yra puikus irankis socialinei santvarkai, suardyti. Su korespondentu jis kalbėjosi atsargiai ir paneigė rysius su Tudeh partija. Bet kita diena, vaziuodamasis luosio vezimėliu, jis vezėsi keleta apmokamu agitatoriu i pasto istaiga. Jie telegrafavo, kad Fidakaras (parlamento atstovas) sugriztu.

Tudeh deputatui grizus, mieste buvo maistaujama, buvo uzmustu žmoniu, isplėsta fabrika.

Kodėl siuo kritisku sovietams momentu Persijos siaurėje jie rupinasi Ispahanu? 15.000 verpyklu darbininku gerovė ir darbas yra ju rankose. Jie yra atsakingi, kad i Azerbeidzano rinka neisileidziama 50% Ispahano verpyklu gaminiu.

I si klausima atsako Batchiari princas. Naftos versmiu darbininku dauguma yra batchiari giminės žmonės. Ju žemėje pagrindiniai naftos saltiniai. Sie klajokliai kiekviena vasara juda i vasaros ganyklas netoli Ispahano. Ligi dabar paprasti sios giminės žmonės buvo lengvai giminės vado palenkiami. Princas baigė: „Zinios per dykuma keliauja greitai. Zinias seks kirsintojai. Jeigu sie žmonės taps britu priesais, jie gali sunaikinti visa naftos produkcija“.

Kokios naudos sovietai gali laukti is naftos prie Persijos ilankos, kurios jie negali parsivezti kitaip, kaip tik per Suez Kanala ir Dardanelu siasiauri? SSSR siuo metu nesiekia sia nafta panaudoti savo reikalam. Sovietu Sajunga stengiasi sustabdyti naftos tekėjima. Nafta yra gyvybės sultys Britu Imperijai. Laivai, lėktuvai, tankai ir Anglijos kariuomenė juda sios naftos varomi. Be sios naftos, be sio skyscio britai negali ginti Suez, nei padėti Turkijai ginant Dardanelus.

Tai yra ateities, gal ir tolimesnės ateities reikalai. Gal but kiti sauks, kad tai „sensacionalizmas“ ir galvas kis smėlin. Taciau pastaruju savaiciu ivykiai yra tiesioginis britu isėjimas. „Patogiai galvojas“ apie politine sovietu saugumo juosta turi suprasti kad Persu ilanka yra toliau uz saugumo barjero riba.

„T. Z.“